

เศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติดในความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์¹

Political Economy of Narcotics in Ethnic Conflict

ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร | Thitiwut Boonyawongwiwat²

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้ตอบคำถามสำคัญสองประการคือ ประการแรก ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเกี่ยวพันความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์อย่างไร ประการที่สอง การดำรงอยู่ของยาเสพติดถูกใช้เป็นทรัพยากรทางการเงินมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ได้อย่างไร การทบทวนองค์ความรู้ทางด้านทฤษฎี และการวิจัยเอกสารเป็นวิธีการศึกษาหลักในการตอบคำถามในขั้นต้น โดยมีข้อเสนอว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อรูปแบบของสงครามทางการเมือง ทั้งในแง่ของความพยายามควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ ระยะเวลา และความรุนแรง ในกรณีของยาเสพติดนั้น จะกลายเป็นปัจจัยดึงดูด ให้กลุ่มกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ สามารถเบี่ยงเบนความสนใจจากการต่อสู้ทางด้านอุดมการณ์เป็นการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ การสร้างเครือข่ายกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสงครามกลางเมืองโดยตรง จากกรณีศึกษา ได้แก่ อัฟกานิสถาน โคลัมเบีย และเมียนมาพบว่า ในกรณีเมียนมานั้น สามารถเป็นกรณีศึกษา ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ และปัญหาเสพติด ได้อย่างชัดเจน สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ กลไกการยุติสงครามกลางเมืองไม่เกิดประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากกลไกการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ยังคงอยู่

คำสำคัญ: ยาเสพติด, เศรษฐกิจการเมือง, ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์

Abstract

This article addresses two critical questions. Firstly, how do economic factors involve and relate to the dynamic of ethnic conflict. Secondly, how the existence of narcotics used as the founding and affect the civil way structure. The theoretical review and documentary research are used as the main approaches to answer these questions. It argues that economic factors impact civil war, including control over natural resources, duration, and intensity. In the case of narcotics, it is an incentive factor that makes ethnic armed groups distract from the fighting for ideology to fighting for economic interest, particularly the establishment of the connection with transnational organized crime. It leads the effect of the structure of civil war directly. According to the case studies from Afghanistan, Colombia, and Myanmar, the situation in Myanmar could be used as a thorough case study of the relation between narcotics and ethnic conflict. Most importantly, the mechanism to end civil war is ineffective because the dynamic of the interest exchange remains exist.

Keywords: Narcotics, Political Economy, Ethnic Conflict

¹ บทความนี้เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติดในความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย (ประเภทการทบทวนองค์ความรู้) จากศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: thitiwut.boonya@cmu.ac.th , btiwut@gmail.com

บทนำ

บทความเรื่อง “เศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติดในความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์” มีจุดประสงค์เพื่อทบทวนและสำรวจพรมแดนความรู้ด้านแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างยาเสพติดและความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ โดยมีข้อสมมติฐานว่า ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์นั้นถูกกำหนดและขับเคลื่อนโดยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จากแนวความคิดพื้นฐานในลักษณะนี้ทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อทำความเข้าใจเรื่องปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ที่ว่า มิได้มีบ่อเกิดมาจากความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ทางการเมืองหรืออัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์เท่านั้น หากแต่ความขัดแย้งในลักษณะนี้ยังมีต้นทุนและการคิดคำนวณเรื่องกำไรจากความขัดแย้งและสงครามด้วย งานชิ้นนี้จึงเป็นการวิจัยเพื่อทบทวนองค์ความรู้และขยายขอบข่ายความเข้าใจที่มีมาแต่เดิม อันจะทำให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการกำหนดกรอบการวิจัยที่ท้าทายมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

โดยนิยามพื้นฐานของความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์จะหมายถึงความขัดแย้งที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนสองกลุ่มขึ้นไป อย่างไรก็ตาม เบื้องลึกหรือเหตุผลของความขัดแย้งมีความพยายามศึกษาในมิติที่หลากหลายโดยเฉพาะปัจจัยทางด้านความมั่นคง ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและชาติพันธุ์ ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการศึกษาที่ผ่านมาได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยทางด้านความมั่นคง ให้คำอธิบายเรื่องความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ว่า มีสาเหตุมาจากความไม่ไว้วางใจซึ่งกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งปรากฏการณ์ในลักษณะนี้มักจะเกิดในช่วงหลังการล่มสลายของรัฐที่มีอำนาจในการปกครองหลักหรือการขาดอำนาจศูนย์กลางจักรวรรดิ ที่จะสามารถควบคุมให้เกิดสภาวะความมั่นคงในอาณาเขตทางด้านการเมืองได้ การล่มสลายของเสาหลักในการค้ำยันอำนาจเช่นนี้ ทำให้เกิดภาวะสุญญากาศทางอำนาจ ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างอำนาจทางด้านการเมืองและการปกครองให้เกิดขึ้น อันเป็นการขยายพื้นที่ทางการเมืองเพื่อรองรับสถานะของกลุ่มของตนเองใหม่ซึ่งอาจเป็นไปในลักษณะการสร้างรัฐใหม่และการพยายามแยกตัวเองจากศูนย์อำนาจเดิมที่ล่มสลายลง (Walter, 1999; Kaufmann, 1999; Lake & Rothchild, 1998) ปัญหาความรุนแรงจะเกิดขึ้นในกรณีที่ศูนย์อำนาจเดิม ซึ่งอาจประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งไม่มีความประสงค์และไม่เห็นด้วยในการแยกออกไปสร้างศูนย์อำนาจใหม่ จึงก่อให้เกิดภาวะของการพยายามสร้างกำลังต่อรองที่ได้เปรียบให้เกิดขึ้นแก่ฝ่ายตนเอง การเกิดขึ้นในลักษณะนี้อาจเรียกได้ว่า “การแข่งขันเชิงเปรียบเทียบ” ซึ่งเป็นแข่งขันอันเกิดจากความหวาดกลัวว่าอีกฝ่ายจะสร้างความไม่มั่นคงให้กับกลุ่มของตนเอง อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางด้านความมั่นคงให้ความสำคัญกับการสร้างสภาวะของความไม่ไว้วางใจระหว่างกลุ่มผ่านการรับรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ นอกจากนั้นแล้ว ภาวะขั้นแตกหักที่นำไปสู่ความรุนแรงนั้น เกิดจากสองประเด็นหลักคือการประเมินด้านการข่าวที่ผิดพลาดและการส่งสมอาวุธ

ปัจจัยประการต่อมา นั่นคือ *ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์* ให้คำอธิบายความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ว่า เป็นปรากฏการณ์อันเนื่องมาจากแรงขับเคลื่อนทางด้านจิตวิทยาและอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์ อันก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยเฉพาะเชิงการเมือง อาทิ การพยายามสร้างฐานอำนาจทางการเมืองด้วยการสร้างความเป็นเอกภาพ โดยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมากที่สุดคือ อัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์ การอธิบายในลักษณะนี้พยายามสื่อความหมายว่า อัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์คืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบหนึ่ง สามารถใช้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ในหลายมิติ เช่น การเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเอง หรือแม้กระทั่งการพยายามสร้างอุดมการณ์ชุดนี้เป็นพื้นฐานหลักของการสร้างรัฐชาติใหม่ (Cordell & Wolff, 2010; Horowitz, 2000; Tajfel, 1978)

ทั้งนี้ ความไม่พึงพอใจจะเกิดในขั้นตอนดังกล่าวเนื่องจาก ระบบราชการคือช่องทางพื้นฐานที่สุดซึ่งเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เข้าไปมีส่วนแบ่งในการจัดสรรอำนาจรัฐ การก่อตัวของความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) จึงเป็นรูปแบบอุดมการณ์ทางการเมืองหนึ่งก่อตัวขึ้นเพื่อเป็นการผนวกเอาคนที่มีสายสัมพันธ์ทางเชื้อชาติเดียวกัน

มาเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐ ในกรณีที่สามารถเจรจาตกลงกันได้ สถานการณ์อาจยุติลงผ่านการประสานหรือตกลงเจรจาในการเรื่องการแบ่งสรรทางอำนาจ (Power sharing) อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่เป็นปัญหาคือการเจรจาตกลงกันไม่ได้ จนนำไปสู่การสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองในการเคลื่อนไหวเพื่อแยกตัวออกมาสร้างเป็นรัฐใหม่อย่างชัดเจน หรือที่รู้จักในกันนาม “ชาตินิยมบนพื้นฐานทางด้านชาติพันธุ์ (Ethno-nationalism)” (Connor, 1970) ซึ่งจะนำไปสู่การจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธและการปะทุขึ้นของสงครามกลางเมืองต่อไป

คำอธิบายของปัจจัยทั้งทางด้านความมั่นคงและปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์ข้างต้นก่อให้เกิดคำถามต่อการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้คือ “ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีส่วนสนับสนุนให้เกิดความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ด้วยหรือไม่ อย่างไร?” ซึ่งการตอบคำถามวิจัยนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสำรวจพรมแดนและทบทวนความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อหาวิธีการทำความเข้าใจสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การทำความเข้าใจเป็นไปอย่างมีทิศทาง การกำหนดประเด็นคำถามลำดับที่สองจึงมีความจำเป็นโดยเฉพาะการพยายามมองเรื่องเศรษฐกิจผ่านการกลายเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเงินหรือทุนเพื่อสนับสนุนกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางด้านชาติพันธุ์ ซึ่งในการวิจัยชิ้นนี้ให้ความสำคัญของเรื่อง “ยาเสพติด” โดยมีเหตุผลพื้นฐานว่า สามารถผลิตรายได้ให้กับกลุ่มขบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ได้อย่างจำนวนมากศาล ดังจะเห็นได้จากหลากหลายกรณีทั่วโลก รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ดังนั้นคำถามในงานวิจัย ลำดับที่สองจึงถูกระบุว่า “ยาเสพติดกลายเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรทางการเงินในปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์อย่างไร” ซึ่งทั้งสองคำถามในงานวิจัยนี้จะตกอยู่ภายใต้ประเด็นการศึกษาหลักนั่นคือ เศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติดในความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ โดยการนำเสนอจะแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ เศรษฐกิจกับสงครามกลางเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธกับยาเสพติดดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เศรษฐกิจกับสงครามกลางเมือง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจการเมืองกับความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์แล้ว จะพบว่ามีความเกี่ยวพันเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในลักษณะของการมองประเด็นทางด้านเศรษฐกิจที่สามารถกำหนดเรื่องของอำนาจ โดยเฉพาะหากมีตัวละครหรือตัวแสดงใดในสังคม จะสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า อำนาจในการกระจายความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจสามารถไปกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มหรือชนชั้นทางสังคมได้ ในอีกด้านหนึ่ง การครองอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ คือการครองอำนาจทางการเมือง ในแง่นี้เศรษฐกิจการเมือง คือการพยายามตั้งคำถามบนสถานะชนชั้นทางด้านสังคม แต่ในแง่ของความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์ ลักษณะการกุมอำนาจทางด้านเศรษฐกิจจะให้คำอธิบายการกุมอำนาจของกลุ่มชาติพันธุ์และสามารถทำให้เห็นได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์นั้นสามารถสร้างช่องทางในการกุมอำนาจรัฐได้อย่างไร รวมทั้งการขยายอำนาจของกลุ่มเพื่อครองอำนาจทางด้านเศรษฐกิจและคำจูนความมั่งคั่งของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน

หากพิจารณาความหมายของคำว่าความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์จะพบว่า มีความเกี่ยวพันถึงความขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามที่อยู่ในฐานะของศัตรู สิ่งที่น่าสนใจคือ เมื่อความขัดแย้งขยายตัวออกไปจนนำไปสู่ขอบเขตของความรุนแรงที่มากขึ้น จะเรียกสถานการณ์เหล่านั้นว่า สงครามกลางเมือง โดยเป็นการใช้ความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหความขัดแย้ง จนนำไปสู่การสูญเสียของผู้คนในสงครามอย่างน้อย 1,000 คน ขึ้นไป ด้วยเหตุนี้ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของสงครามกลางเมือง ทั้งในรูปแบบของการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่ติดอาวุธกับการต่อสู้กับรัฐที่อาจถูกปกครองโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่น หรือสามารถเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคู่อริของกลุ่มชาติพันธุ์ภายในรัฐ ซึ่งรัฐ อาจจะถูกปกครองโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ในความหมายของสงครามกลางเมืองกับความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์นั้น มักจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในการให้คำอธิบายเรื่องของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์หรือ

อาชญากรรมทางด้านมนุษยชาติ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีแรงขับเคลื่อนมาจากความเป็นชาติพันธุ์แทบทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ และการฆ่าล้างทางด้านเผ่าพันธุ์ กลายเป็นภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของสงครามกลางเมืองหลังจากการล่มสลายของสงครามเย็น

สิ่งที่น่าสนใจคือ ในกรณีสงครามกลางเมืองนั้น ยังมีแรงขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจและเป็นมิติเดียวกันที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ ในกรณีนี้ Collier and Hoeffler (2006) ได้ชี้ให้เห็นอย่างน่าสนใจว่า ทรัพยากรธรรมชาติสามารถกลายเป็นเหตุผลหนึ่งของสงครามกลางเมืองได้ เช่นเดียวกัน ทั้งในลักษณะของการเมืองที่นำไปสู่ความพยายามในการเข้าถึงทรัพยากร และกระจายตัวของทรัพยากร ที่มีผลต่อระบบการเมืองในแต่ละรัฐ โดยเฉพาะรัฐในยุคหลังอาณานิคม จะพบว่าความร่ำรวยทางด้านทรัพยากร นำไปสู่ความเสี่ยงทางด้านการเมืองเช่นเดียวกัน ในกรณีของความชอบธรรมทางด้านการเมืองนั้น การขึ้นสู่อำนาจของผู้นำทางด้านการเมืองในรัฐที่เป็นประชาธิปไตยมักจะมีศักยภาพในการกระจายตัวและจัดสรรคุณค่าด้านทรัพยากรให้เกิดขึ้นภายในรัฐ ฉะนั้นความเสี่ยงที่จะเกิดสงครามกลางเมืองจะมีค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตาม ในกรณีการทำงานของรัฐบาล หากปราศจากความโปร่งใสหรือการบริหารจัดการทรัพยากรที่ผิดพลาด ก็สามารถนำไปสู่ความขัดแย้งและสงครามกลางเมืองได้ อาจกล่าวได้ว่า ประเทศที่มีความร่ำรวยด้านทรัพยากรจะสามารถลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสงครามกลางเมือง และจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการการเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งในกรณีนี้ ยังหมายรวมถึง ภาษีและรายได้ที่ถูกนำไปใช้มาจากการกระจายทรัพยากรธรรมชาติด้วย

Ballentine & Nitzschke (2005) ได้ขยายความเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างสงครามกับมิติทางด้านเศรษฐกิจไว้อย่างน่าสนใจว่า โดยปกติแล้ว มีความจำเป็นที่จะต้องแยกระหว่างสงครามทรัพยากร กับสงครามทางด้านเศรษฐกิจ เพราะในกรณีของสงครามทางด้านเศรษฐกิจนั้น เป็นการสร้างและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการหรือสิ่งที่เกิดขึ้นในตลาดมืด ฉะนั้น ในกรณีของเศรษฐกิจในสงครามกลางเมือง จึงมีความเกี่ยวพันระหว่างสิ่งที่ถูกกฎหมายและสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมาย โดยอาจเป็นการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม ฉะนั้นแล้วการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจจึงย่อมหมายถึงการขยายเครือข่าย ในกรณีของคนที่มีส่วนทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในกรณีของกลุ่มติดอาวุธเอง ผู้อพยพพลัดถิ่น หรือแม้กระทั่งการกดขี่แรงงาน นอกจากนั้นแล้ว สงครามทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในแง่ของการควบคุมการผลิตและการแลกเปลี่ยน โดยในกรณีนี้จะพบว่า คู่ขัดแย้งในสงครามกลางเมืองมีความพยายามในการเข้าถึงทรัพยากรทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ทั้งในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายข้ามแดนหรืออาศัยกลไกของเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ การค้าอาวุธ และนักรบรับจ้าง เพื่อให้บรรลุผลในการต่อสู้ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ความขัดแย้งและความไร้เสถียรภาพสามารถดำรงอยู่ได้

ลักษณะมูลเหตุการเกิดขึ้นของสงครามกลางเมืองนั้น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ยังพยายามอธิบายต่อว่า ความไม่ยุติธรรมในการกระจายทรัพยากรทางด้านเศรษฐกิจ คือมูลเหตุแรงผลักดันที่สำคัญ ก่อให้เกิดการปฏิวัติและสงครามกลางเมือง โดยเฉพาะความไม่พึงพอใจและช่องว่างทางด้านเศรษฐกิจ ที่จุดเริ่มต้นในการก่อการปฏิวัตินั้น อาจจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือแรงผลักดันที่เกิดมาจากการกดขี่ทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ในลักษณะความไม่พึงพอใจดังกล่าว เมื่อถูกผนวกให้กลายเป็นปัจจัยด้านการเมืองที่อาจจะเกี่ยวเนื่องกับทางด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ยังสามารถทำให้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสามารถอาศัยกลไกทางการเมืองเป็นแรงผลักดัน ความขัดแย้งที่ลุกลามได้ ที่น่าสนใจก็คือ การกดขี่ทางด้านเศรษฐกิจนี้ มักจะก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางด้านจิตวิทยาด้วยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการสร้างการแพร่กระจายและการพยายามชี้ให้เห็นว่า เมื่อแก้ไขปัญหการกดขี่ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว เสรีภาพทางการเมืองจะตามมาด้วย นั้นย่อมหมายความว่า ความคาดหวังจากสาธารณะทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อได้รับชัยชนะด้านการเมือง จึงกลายเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ อาจจะเรียกได้ว่า นี่คือการจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติจากความคาดหวัง

สิ่งที่น่าสนใจคือ การทับซ้อนของมูลเหตุทางด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองกับทางด้านจิตวิทยานั้น กลไกทางด้านจิตวิทยายังทำหน้าที่คำจูงกลไกทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการหล่อเลี้ยงและการเปรียบเทียบ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กัน ที่สำคัญก็คือ ในลักษณะของการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านจิตวิทยานั้น มักเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือการกระจายการครอบครองที่ดิน ณ พื้นที่ที่มีความขัดแย้ง หากโครงสร้างการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเกิดความไม่สมดุล จะเป็นการผนวกรวมถึงการสร้างอัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์พื้นที่ ดังนั้น ถูกสั่นคลอนด้วยเช่นเดียวกัน แต่ในประเด็นดังกล่าวนี้อาจจะเรียกได้ว่า หลักการคือครองที่ดินที่เคยเป็นกลไกสำคัญในการอธิบายของแนวคิดแบบมาร์กซิสต์ ก่อให้เกิดลักษณะการสร้างสงครามกลางเมืองด้วย แต่ในแง่ของการขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ การถือครองที่ดิน ยังหมายรวมถึงการกดขี่ทางด้านเศรษฐกิจ และการกดขี่ทางด้านชาติพันธุ์ควบคู่กันไป แต่จุดบรรจบที่สำคัญก็คือ เมื่อเกิดความไม่พึงพอใจต่อความยุติธรรมด้านการถือครองที่ดินสามารถก่อให้เกิดการพยายามปฏิวัติ โดยการปฏิวัติทางด้านชาติพันธุ์และสงครามกลางเมือง จึงนำไปสู่ความเท่าเทียมทางด้านชาติพันธุ์ พร้อมกับความเท่าเทียมทางด้านการเมืองด้วย อาจกล่าวได้ว่า แรงขับเคลื่อนด้านการถือครองที่ดินนี้ ถือเป็นกลไกที่ทรงพลังเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนความขัดแย้งหรือการสร้างสงครามการเมืองภายในประเทศและการปฏิวัติที่สำคัญยิ่ง

กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธกับยาเสพติด

โดยปกติทั่วไป การเกิดขึ้นของสงครามการเมือง มักถูกตั้งสมมติฐานว่าถูกขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์ที่มีความแปลกแยก หรือในกรณีความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์แล้ว อัตลักษณ์ทางด้านชาติพันธุ์สามารถอยู่ในฐานะของอุดมการณ์ทางการเมืองในการขับเคลื่อน ทั้งในการชักชวนผู้คนให้เข้าร่วมอุดมการณ์และการขยายตัวของความรุนแรงของสงครามกลางเมือง อย่างไรก็ตามในงานชิ้นนี้ ได้เสนอว่า เศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติดสามารถกลายเป็นกลไกสำคัญในความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ ในฐานะสามองค์ประกอบหลักของสงครามกลางเมือง ได้แก่ คน อุดมการณ์ และทุน ในกรณีของทุนนั้น ถือได้ว่าเป็นมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการเมืองอย่างชัดเจน ฉะนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธสามารถผนวกโครงสร้างขององค์กรกับยาเสพติดได้ใน 6 ขั้นตอนหลัก กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 ความอ่อนแอของอุดมการณ์ทางการเมืองที่ลดลง

ทุกกองกำลังจะตั้งอุดมการณ์เป็นตัวนำ อย่างไรก็ตาม โดยปกติแล้ว การต่อสู้ทางด้านสงครามกลางเมืองเมื่อมีความยืดเยื้อหรือยังไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถชนะในสงครามกลางเมืองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทำให้เกิดความอ่อนล้าภายในกลุ่มด้านการต่อสู้ แต่ในกรณีของทุนสนับสนุนด้านสงครามกลางเมืองย่อมมีความจำเป็นเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ความยืดเยื้อของสงครามกลางเมือง ก่อให้เกิดตัวชี้วัดความแข็งแกร่งของอุดมการณ์ และทุนสนับสนุนในการต่อสู้สงครามกลางเมือง ในหลายกรณีพบว่า เมื่อสงครามด้านการเมืองมีความยืดเยื้อ นอกจากจะทำให้เกิดความอ่อนล้าทางด้านอุดมการณ์แล้ว การขาดแคลนแหล่งสนับสนุนทางการเงิน ก็เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการที่ทำให้เกิดความอ่อนแอของอุดมการณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสนใจเรื่องแหล่งเงินที่มาจากกระบอบยาเสพติด

จากกรณีขั้นตอนที่หนึ่ง เมื่อเกิดความอ่อนแอของอุดมการณ์การเมืองด้านการเมือง ทำให้ผู้นำของกองกำลังเริ่มมีความสนใจเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งการซื้อขายหรือแม้กระทั่งการแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะด้านอาวุธ เป็นสิ่งที่มีความต้องการอย่างมาก โดยสงครามกลางเมืองในอดีต ลักษณะของการค้าอาวุธสงคราม จึงมีความเกี่ยวพันอย่างแนบแน่นกับการค้ายาเสพติด ทั้งนี้ ในหลากหลายสถานการณ์จะพบว่า การแลกเปลี่ยนอาวุธกับยาเสพติดนั้น ไม่มีความจำเป็นจะต้องใช้เงิน หากมีความเชื่อใจระหว่างกลุ่มค้าทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์พัฒนามากขึ้น การใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน จึงสามารถเป็นสิ่งยืนยันเรื่องผลประโยชน์ในการค้าขายได้มากกว่า จึงทำให้กลุ่มติดอาวุธ มีความจำเป็นต้องอาศัยตัวกลางด้านการเงินเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ลักษณะการค้าระหว่าง

ยาเสพติดมีความเฟื่องฟู ผู้นำของกองกำลังติดอาวุธหรือโดยโครงสร้างองค์กรของกองกำลังติดอาวุธให้ความสนใจในการสร้างมูลค่าทางด้านการเงิน มากกว่าการต่อสู้ด้านอุดมการณ์ จึงทำให้เริ่มไปสนใจด้านการค้าขายเกี่ยวกับยาเสพติดมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การติดต่อประสานงานด้านการค้ากับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ในขั้นตอนนี้จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ เริ่มมีความชำนาญและสามารถสร้างช่องทางในการหารายได้ให้กับตนเอง โดยการสร้างเครือข่ายด้านยาเสพติด ทั้งในลักษณะของการผลิตและการลำเลียงจากตลาดภายในประเทศ สู่นอกประเทศ โดยขั้นตอนในการสร้างเครือข่ายนี้ สามารถสร้างเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมภายในประเทศ ซึ่งเชื่อมต่อกับองค์กรอาชญากรรมระหว่างประเทศ ทั้งในภูมิภาคเอง หรือในระหว่างภูมิภาค ซึ่งทำให้ตลาดค้ายาเสพติด สามารถขยายตัวสู่กลุ่มลูกค้าต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นั้นย่อมหมายความว่าโอกาสในการผลิตรายได้ ให้กับกองกำลังติดอาวุธเอง และการก่ออาชญากรรมมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ จนกลายเป็นเครือข่ายมืออาชีพในการผลิตและค้ายาเสพติด

ขั้นตอนที่ 4 การเปลี่ยนเป็นองค์กรอาชญากรรม ช้อนทับองค์กรทางการเมือง

การดำเนินงานของกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ เมื่อเกิดความชำนาญในการค้ายาเสพติด เริ่มมีความละทิ้งการต่อสู้ในอุดมการณ์อย่างสิ้นเชิง และพยายามผันตัวเองกลายเป็นองค์กรอาชญากรรม โดยในหลายกรณีจะพบว่า การผลิตและการค้าขายยาเสพติด ไม่มีความจำเป็นจะต้องอาศัยตัวกลาง ทั้งในโรงงานการผลิตและการลักลอบขนยาเสพติด โดยกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธเมื่อมีความชำนาญเองแล้ว จะสามารถควบคุมและสร้างเครือข่ายของทั้งสองกลไกได้ด้วยตัวเองเพื่อลดต้นทุนที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนสถานะดังกล่าวนี้ ทำให้กองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธ กลายเป็นองค์กรอาชญากรรมนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าโครงสร้างขององค์กรทั้งสองส่วนกลายเป็นองค์กรเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 ความแตกแยกภายในองค์กรทางการเมือง

พัฒนาการในขั้นตอนนี้ทำนี้ เป็นพัฒนาการสืบเนื่องมาจากขั้นตอนที่สี่ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพขององค์กรต่อสู้ด้านการเมืองเป็นองค์กรอาชญากรรม โดยในขั้นตอนนี้ทำนี้จะพบว่า เมื่อพิจารณาโครงสร้างที่มีมาแต่เดิมในการต่อสู้ นั้น นอกจากจะมีอุดมการณ์เป็นคนขับเคลื่อนแล้ว ยังมีกลุ่มย่อยภายในองค์กรที่มีความพยายามในการต่อสู้ด้านการเมืองโดยใช้กลไกของอุดมการณ์การเมืองต่อสู้ต่อไป ทั้งในลักษณะความต้องการสิทธิในการปกครองตนเอง หรือแม้แต่กระทั่งการแยกตัวเองเป็นอิสระ ทั้งนี้อุดมการณ์ดังกล่าวที่มีความแตกต่างกันระหว่างสองกลุ่ม กลุ่มย่อย ที่มีความต้องการค้าขายยาเสพติดเพื่อตอบสนองความร่ำรวยเป็นการเฉพาะ จึงทำให้เกิดความแตกแยกภายในกลุ่มขึ้นเป็นสองขั้ว ระหว่างขั้วอุดมการณ์และขั้วทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะพบว่า ขั้วทางด้านการเมืองเองมีความพยายามที่จะหาช่องทางในการต่อสู้ด้วยของตนเองมากกว่าพึ่งพาทางเศรษฐกิจ และในหลายกรณี กลุ่มหรือขั้วทางด้านการเมืองสามารถแยกตัวเองออกไปจัดตั้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธกลุ่มใหม่ขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 การล่มสลายของขบวนการกู้ชาติ หรือการแปลงเป็นองค์กรอาชญากรรมเต็มรูปแบบ

ในขั้นตอนนี้จะพบว่า เป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากขั้นตอนที่ห้า หากการแยกตัวออกมาเป็นอิสระของขบวนการเมืองไม่ประสบความสำเร็จ และถูกปราบปรามจากขั้วตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยในการต่อสู้ด้านการเมือง จะทำให้ขบวนการเมืองถูกปราบปรามหรือถูกชักชวนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการค้ายาเสพติดแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งในกรณีดังกล่าวนี้จะพบว่า องค์กรต่อสู้ทางการเมืองหรือแต่เดิมที่ต่อสู้ในลักษณะของการต่อสู้เพื่อสิทธิในการปกครองตนเอง จะไม่มีหลงเหลืออยู่ภายในกลุ่ม การทำหน้าที่ในด้านการติดอาวุธหรือทางด้านการทหาร จึงเป็นเพียงเกราะหรือเครื่องมือในการปกป้องการผลิตยาเสพติดและการลักลอบขนส่งยาเสพติดเท่านั้น ไม่ได้มีภารกิจเกี่ยวข้อง

ทางการเมือง การสร้างเขตการปกครองตนเอง จึงเป็นเขตปกครองที่เน้นผลประโยชน์ทางด้านยาเสพติดเป็นสำคัญ อาจกล่าวได้ว่า นี่คือขั้นตอนสุดท้าย ที่กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธเป็นองค์กรอาชญากรรมเต็มรูปแบบ

Cornell (2005) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่า ในสถานที่ใดก็ตามที่ยาเสพติดสามารถผลิตขึ้นได้ ความขัดแย้งจะเป็นกลไกในการหล่อเลี้ยงหรือขับเคลื่อนยาเสพติดให้มีการผลิตต่อไป อาจจะเรียกได้ว่ายาเสพติดเป็นกลไกพื้นฐานในการผลิตความขัดแย้ง นอกจากนั้นแล้ว โอกาสการเข้าร่วมหรือเกี่ยวพันกับยาเสพติดจะมีมากขึ้น กลุ่มกองกำลังติดอาวุธสามารถแสวงหาโอกาสในการเข้าไปเกี่ยวพันกับยาเสพติด ทั้งโดยวัตถุประสงค์ในการขยายศักยภาพทางการทหารและการต่อต้านรัฐ สิ่งที่น่ากังวลมากที่สุดระหว่างยาเสพติดและความขัดแย้ง นั่นก็คือ ยาเสพติดสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในการขับเคลื่อนของสงครามกลางเมืองที่มีกลุ่มกบฏหรือกองกำลังติดอาวุธ เกี่ยวพันกับ การค้ายาเสพติดอย่างแนบแน่น และมีการผลิตยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในสงครามกลางเมือง จะสามารถทำให้ หน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจของความรุนแรงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวแสดงในความขัดแย้งให้สามารถอ้างความตึงเครียดได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กลุ่มกองกำลังติดอาวุธต่าง ๆ มีสามปัจจัยหลักที่ผลักดันให้มีการความเกี่ยวข้องกัยยาเสพติด ได้แก่ ความเป็นอิสระขององค์กร (Organizational autonomy) ทุนสนับสนุน (Finances) และการควบคุมเหนือพื้นที่ (Control Over Territory)

กรณีศึกษาที่น่าสนใจพบว่า ประเทศอัฟกานิสถาน ถือได้ว่า เป็นแหล่งตัวอย่างที่สำคัญของการผลิตยาเสพติดในระดับโลก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ในระดับพื้นที่แล้วจะพบว่า กลไกในการผลิตยาเสพติดมักจะกลายเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนในพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะการอาศัยพื้นฐานทางด้านเกษตรกรรม นอกจากนั้นแล้ว ด้วยปัจจัยการผลิตอาหารหรือความมั่นคงทางด้านอาหารที่ไม่เพียงพอภายในประเทศ ทำให้การผลิตยาเสพติดหมายถึงการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว จึงทำให้การปลูกฝิ่นกลายเป็นแหล่งการเงินที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าผลผลิตชนิดอื่น กล่าวได้ว่า ฝิ่นดีมีเงิน ก่อให้เกิดมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจอย่างน้อยสามประการ ประการที่หนึ่ง สามารถเป็นแหล่งประกันเงินสดได้ในทุกระดับของเศรษฐกิจของชาติ ประการที่สอง ป้องกันผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการผันผวนของค่าเงิน ประการที่สาม ก่อให้เกิดแรงดึงดูดการใช้แรงงานในพื้นที่ชนบท ลดการ เคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เขตเมืองและประเทศเพื่อนบ้าน สิ่งที่น่าสนใจ ในกรณีของอัฟกานิสถานนี้จะพบว่า การผลิตยาเสพติดในระดับครัวเรือนนั้น เป็นภาพสะท้อนที่สำคัญว่ากลไกในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งในสงครามกลางเมืองไม่ประสบความสำเร็จ แม้ว่าในลักษณะของการบังคับใช้กฎหมาย เศรษฐกิจของยาเสพติด คือหนึ่งในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม แต่ก็ไม่ได้ทำให้ตัวแสดงต่าง ๆ ในสงครามกลางเมืองปฏิเสธที่จะเกี่ยวพันกับยาเสพติด ในทางตรงกันข้าม กลไกของเศรษฐกิจของยาเสพติดถูกดำเนินการไปอย่างมั่นคง โดยเฉพาะการใช้มาตรการควบคุมและความรุนแรงของกลุ่มติดอาวุธในการทำให้เศรษฐกิจดังกล่าว ดำเนินไปอย่างเสรี และส่งผลกระทบต่อ การปกครองในระดับพื้นที่ และสันคลอนเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศโดยตรง (Koehler & Zürcher 2007)

ในกรณีของประเทศโคลอมเบีย เป็นอีกกรณีหนึ่ง ที่ชี้ให้เห็นถึงความน่าสนใจของความเกี่ยวพันระหว่าง ยาเสพติดกับสงครามกลางเมือง Restrepo, Spagat, & Vargas (2003) อธิบายว่า ลักษณะของความขัดแย้งดังกล่าว ไม่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องชาติพันธุ์ ศาสนา และพื้นที่ แต่เป็นความขัดแย้งที่มีความต่อเนื่องมาจากอุดมการณ์ทางการเมือง นอกจากนั้นแล้วโคลอมเบียยังเป็นประเทศที่มีสถาบันทางด้านประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา อย่างไรก็ตาม ยาเสพติดกลายเป็นกลไกหลักที่ทำให้ความขัดแย้งสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่น่าสนใจอยู่สองกลุ่ม ได้แก่ FARC (The Armed Revolutionary Forces of Colombia) และ ELN (the National Liberation Army) โดยทั้งสองกลุ่มนี้ อยู่ภายใต้เครือข่ายการสร้างพันธมิตรเดียวกัน ที่มีชื่อว่า AUC (the umbrella alliance United Self-Defence groups of Colombia) สิ่งที่น่าสนใจคือ การต่อสู้ในสงครามกลางเมือง ได้มีการใช้รายได้จากการค้ายาเสพติดมาสนับสนุนการต่อสู้ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 เป็นต้นมา รัฐบาลโคลัมเบียได้ใช้ยุทธศาสตร์การปราบปรามฝ่ายกบฏผ่านการปราบปราม

เครือข่ายค้ายาเสพติด เนื่องจากรัฐบาลให้ความสนใจ การสนับสนุนทางการเงินของฝ่ายกฎหมายจากเครือข่ายด้านยาเสพติดและราชายาเสพติด ผลจากการปราบปรามดังกล่าว ได้ผลเพียงในระยะแรกเท่านั้น โดยในระยะเวลากฎหมายกลุ่มเครือข่ายด้านยาเสพติดได้ปรับตัว และสร้างราชายาเสพติดใหม่ขึ้นมาต่อเนื่อง นอกจากนั้นแล้ว ยังสามารถหาแหล่งรายได้เองเพื่อมาสนับสนุนการต่อสู้ในสงครามกลางเมือง หรือการลักพาตัว เป็นต้น โดยในปี ค.ศ. 1996-2006 ถือได้ว่า เป็นยุคทองของการลักพาตัว เพื่อสร้างรายได้ในการต่อสู้

ในสองกรณีข้างต้น แม้ว่าจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของยาเสพติดในสงครามกลางเมือง หากแต่เป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งในเชิงอุดมการณ์ ทั้งนี้จะพบว่ากรณีศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์กับยาเสพติดโดยตรงจะพบในกรณีศึกษาของประเทศเมียนมา แม้ว่าจะเกิดกระบวนการสันติภาพ หากแต่ยังไม่บรรลุผลอันเนื่องมาจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเมืองของยาเสพติด กล่าวคือ การพิจารณายาเสพติดในกระบวนการสันติภาพนั้น จุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดคือการพิจารณาการแบ่งเขตพื้นที่ของกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์และการบริหารลักษณะเศรษฐกิจของยาเสพติด หรืออีกนัยหนึ่ง หากพิจารณาในลักษณะของ "ชายแดน" แล้ว พื้นที่นี้จึงทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจ อีกทั้งเมื่อพิจารณาโครงสร้างของยาเสพติดในกระบวนการสันติภาพจะพบว่าในกรณีของการเจรจาหรือการพยายามชักนำให้กลุ่มติดอาวุธทุกกลุ่มเข้ามาร่วมลงนามใน NCA (Nationwide Ceasefire Agreement) หรือข้อตกลงหยุดยิงทั้งประเทศมักจะไม่เป็นผล เหตุสำคัญประการหนึ่งนั่นคือพื้นที่ยึดครองของแต่ละกลุ่มกองกำลังมักตั้งอยู่บริเวณแนวชายแดนและที่ตั้งบริเวณเหล่านี้ก็มักถูกตั้งข้อสงสัยเป็นพื้นที่ในการผลิตหรือตลาดแลกเปลี่ยนเบื้องต้นของการค้ายาเสพติดภายในประเทศก่อนที่จะถูกส่งออกไปภายนอกประเทศด้วยหรือไม่

ในกรณีกระบวนการสันติภาพของเมียนมาพบว่า ยาเสพติดกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะสามารถทำให้เห็นอนาคตในเบื้องหน้าได้ว่ากระบวนการสันติภาพจะสามารถบรรลุผลได้หรือไม่ กล่าวได้ว่า สงครามกลางเมืองในลักษณะการสถาปนาอำนาจในเขตการปกครองที่ใช้เรื่องชาติพันธุ์เป็นจุดแบ่งเขตการปกครองนั้น ก็คืออีกกระบวนการหนึ่งในการสถาปนาอำนาจอธิปไตย หากแต่เมื่อกระบวนการต่อสู้ในสงครามกลางเมืองยังไม่แล้วเสร็จ การสถาปนาอำนาจอธิปไตยตามความมุ่งหมายในการอ้างถึงสิทธิในการปกครองตนเองแบบรัฐอิสระจึงยังไม่บรรลุผลแบบเสร็จสมบูรณ์ กองกำลังต่าง ๆ ที่พยายามต่อสู้กับรัฐ หรือแม้แต่กองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์เองจึงทำได้เฉพาะสร้างพื้นที่อิทธิพลหรือเขตการปกครองในสงครามกลางเมืองขึ้นมาเท่านั้น ในทางทฤษฎีแม้ว่ารัฐเองสามารถอ้างระบบรัฐสมัยใหม่ในการควบคุมพื้นที่หรือเขตการปกครองในนามของอำนาจอธิปไตย หากแต่ในทางปฏิบัติแล้วรัฐเองก็ไม่สามารถแสดงสัญลักษณ์อย่างเป็นทางการในการเข้าควบคุมหรือขยายอิทธิพลในทุกพื้นที่ของสงครามกลางเมือง โดยเฉพาะเขตอิทธิพลของกองกำลังฝ่ายต่อต้านรัฐ ความคลุมเครือในประเด็นการเข้าควบคุมพื้นที่และการสถาปนาอำนาจอธิปไตยในลักษณะนี้อาจเรียกได้ว่า คือ การสร้างหรือสถาปนาอำนาจอธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างการสร้างรัฐเมียนมาตั้งแต่อดีตจะพบว่า การสร้างรัฐจะเกี่ยวพันกับการสร้างเครือข่ายยาเสพติดเพื่อเกื้อหนุนอิทธิพลของชนชั้นนำและการสร้างเครือข่ายธุรกิจผ่านผู้นำกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ ดังจะเห็นได้จากงานของ Meehan (2011) ได้อธิบายและตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่า ปัญหาของการสร้างรัฐในกรณีของเมียนมานั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการก่อกวนของการจัดการเรื่องปัญหาเสพติดอย่างแท้จริง ในอีกด้านหนึ่ง ในขณะที่รัฐพยายามเข้าควบคุมชายแดนในฐานะที่เป็นฐานที่มั่นของกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ก็ได้หยิบบัณฑิตพิเศษในการควบคุมตลาดค้าขายยาเสพติดเสียเอง ฉะนั้น นอกจากกระบวนการสร้างรัฐได้กลายเป็นสิ่งล้มเหลวแล้ว ข้อตกลงหยุดยิงยังได้กลายเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ปัญหาเสพติดลุกลาม โดยเฉพาะทั้งชายแดนที่ติดต่อกับทั้งจีนและไทย ซึ่งกลายเป็นพื้นที่ที่กองกำลังต่อต้านรัฐใช้เป็นฐานในการสร้างรายได้และเก็บภาษีมากที่สุด ในแนวทางเดียวกันรัฐเมียนมาเองยังมีสายสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกับผู้นำกลุ่มกองกำลังติดอาวุธทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปได้ยากอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันกองกำลังต่าง ๆ ได้หันมาลงทุนด้านธุรกิจและจัดตั้งบริษัทเพื่อการ

ลงทุนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ทำให้เกิดสภาพที่กองกำลังสามารถควบคุมทั้งธุรกิจการยาเสพติดและการทำงานในระบบธุรกิจที่ถูกกฎหมายได้ด้วย ตัวอย่างที่สำคัญได้แก่

บริษัท Asia World Company ที่มี U Tun Myint Naing (Steven Law) มีสายสัมพันธ์กับรัฐบาลอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการชนะการประมูลการลงทุนภาครัฐนับตั้งแต่การปรับปรุงสนามบินใหม่ โครงการสร้างสาธารณูปโภคในเมืองหลวงใหม่ (เนปีดอร์) รวมทั้งการสร้างถนนในรัฐฉาน แต่ในอีกด้านหนึ่งจะพบว่า ประธานบริษัทคือบุตรชายของอดีตเจ้าพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่นั้นคือ Lo Hsing Han

บริษัท Hong Pang Group ที่มี Wei Hseuh-Kang ซึ่งเป็นบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ ธุรกิจหลักเหมือนบริษัทค้าไม้ ไฟฟ้า เกษตรกรรม สิ่งทอ เครื่องเพชรพลอย และการขนส่ง ทั้งนี้ตัวของประธานบริษัท คือผู้นำคนสำคัญของกองกำลัง UWSA ในเขตพื้นที่ของว่าใต้ที่มีฐานกองพล 171 นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นเพื่อนสนิทของพลตรี Thein Sein ซึ่งมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรัฐบาล โดยได้รับการสนับสนุนและปกป้องในหลายกรณี รวมทั้งการได้รับการว่าจ้างในการทำธุรกิจร่วมกับรัฐบาลหลายกรณี เช่น การสร้างทางด่วนระหว่างเมืองย่างกุ้งและมันตะเล่ย์ อย่างไรก็ตาม ตัวของ Wei Hseuh-Kang เองคือราชาเสพติดคนสำคัญและมีความสนิทสนมกับราชายาเสพติดคนก่อนหน้าคือ Khun Sa และได้รับการออกหมายจับทั้งจากไทยและสหรัฐอเมริกา

บริษัท Kanbawza Bank ที่มี Aung Ko Win เป็นประธาน มีธุรกิจครอบคลุมการธนาคาร โดยบริษัทดังกล่าวนี้เชื่อกันว่าเป็นช่องทางในการฟอกเงินของบรรดาเหล่านายทหารของคณะผู้ปกครอง สถาเพื่อการพัฒนาและสันติภาพของรัฐ หรือ SPDC ยิ่งไปกว่านั้น ยังถูกตั้งข้อสงสัยอีกว่า เหล่าบรรดาเงินที่ถูกฟอกในบริษัทดังกล่าวคือเงินที่มาจากการค้ายาเสพติดแทบทั้งสิ้น

บริษัท Maung Weik and Family Company ที่มี Maung Weik เป็นประธาน ซึ่งควบคุมธุรกิจที่ครอบคลุมการนำเข้าเหล็กขนาดใหญ่และอุปกรณ์ชิ้นส่วนสำคัญในการบูรณะและสร้างเจดีย์ ในกรณีของสายสัมพันธ์กับบุคคลในภาครัฐนั้นจะมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับ พลเอก Maung Aye รองประธาน SPDC ทั้งนี้ตัวประธานถูกตั้งข้อสงสัยว่าควบคุมการค้าและการส่งออกยาเสพติดระหว่างมาเลเซียและเมียนมา

บริษัท Myanmar Mayflower Group ที่มี U Kyaw Win เป็นประธาน มีเครือข่ายธุรกิจด้านการธนาคาร โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพลเอก Maung Aye รองประธาน SPDC ทั้งนี้ตัวประธานได้ถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติดคนสำคัญและตัวของบริษัทได้ถูกจัดบัญชีอยู่ในกลุ่มของบริษัทฟอกเงินสำคัญจากหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา

บริษัท Olympic Construction Company ที่มี U Eike Htun เป็นประธาน ถือว่าเป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการก่อสร้างสูงสุดของเมียนมา ซึ่งประธานบริษัทมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรี Khin Nyunt และบริษัทได้เข้าไปลงทุนร่วมกับรัฐบาลในการลงทุนด้านที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม ตัวประธานบริษัทเองนั้นมีสายสัมพันธ์กับธุรกิจค้ายาเสพติดในเขตโกกั้ง และหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกาได้ขึ้นบัญชีรายชื่อธนาคาร Asia Wealth ที่มี U Eike Htun เป็นรองประธานอีกตำแหน่งหนึ่งให้มีความเกี่ยวข้องกับขบวนการฟอกเงินอีกด้วย

บริษัท Peace Myanmar Group ที่มี Yang Maoliang and Yang Maoan เป็นประธาน มีกิจการธุรกิจครอบคลุมธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีการร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์ในหลายด้าน ทั้งนี้ ตัวของประธานซึ่งเป็นผู้ที่ขึ้นบัญชีรายชื่อนักค้ายาเสพติดของหน่วยงานการปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา และตัวของผู้น้องนั้นถูกจับกุมตัวในฐานะการค้ายาเสพติดในจีน

บริษัท Union of Myanmar Economic Holdings (UMEH) ที่มีกระทรวงกลาโหมถือหุ้น 40 % และควบคุมโดยผู้นำอาวุโสในกองทัพเมียนมา มีลักษณะเป็นบริษัทรวมทุนขนาดใหญ่ที่สุดในเมียนมา ดำเนินการธุรกิจด้านอัญมณีเหมือนถ่านหิน และค้าไม้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรัฐบาล โดยบริษัทนี้มีภาพลักษณ์ภายนอกในการสร้างสวัสดิการให้

กองทัพ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า Lin Mingxian บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นราชายาเสพติดคนสำคัญคือผู้ที่ร่วมลงทุนคนสำคัญในบริษัทนี้ด้วย

บริษัท Yangon Airways & Tetkham Company ที่มี Aik Hawk เป็นประธาน มีธุรกิจครอบคลุมด้านสายการบิน โรงแรม อัญมณี และการก่อสร้าง ตัวประธานของบริษัทนั้น มีความเกี่ยวข้องกับอดีตนายกรัฐมนตรีนคร Khin Nyunt และผู้นำอาวุโสในกองทัพหลายคน ทั้งนี้การดำเนินของบริษัทได้รับสัญญาการก่อสร้างกับภาครัฐเป็นจำนวนมาก และได้สนับสนุนทุนเพื่อการดำเนินธุรกิจของนายพลระดับสูงในกองทัพ รวมทั้ง นายพล Myint Hlaing อย่างไรก็ตาม ตัวของประธานบริษัทคือ Aik คือลูกเขยของ Bao Youxiang ประธาน UWSA นอกจากนั้นยังมีความสนิทสนมกับ Wei Hsueh Kang ประธานบริษัท Hong Pang Group ทำให้เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดเป็นอย่างมาก รวมทั้งการฟอกเงินผ่านกลไกการค้าอัญมณี

บริษัท Various enterprises ที่มี Sai Htun Aye เป็นประธาน การดำเนินด้านธุรกิจครอบคลุมบ่อนกาสิโน โรงแรม และธุรกิจก่อสร้าง ในส่วนของตัวประธานมีความสนิทสนมกับนายพลระดับสูงหลายคนของ SPDC รวมทั้ง นายพล Myint Hlaing ผู้บัญชาการทหารภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนั้นแล้วยังเป็นผู้สนับสนุนการสร้างสนามกีฬาในเมือง Muse อย่างไรก็ตาม ตัวประธานบริษัทนั้น เกี่ยวพันกับกลุ่มค้ายาเสพติดหลายกลุ่มในรัฐฉานโดยเฉพาะเขตของโกกั้ง ซึ่งตัวบริษัทที่ดำเนินงานเองยังเป็นกลไกหนึ่งในการฟอกเงินที่สำคัญอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณีของ เมียนมา/พม่าเอง สงครามกลางเมืองที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องกว่า 70 ปีนั้น การใช้วิธีการเจรจาเพื่อยุติปัญหาการปะทะแบบชั่วคราวผ่านการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกองกำลังติดอาวุธกับฝ่ายกองทัพเอง ยิ่งทำให้ความซับซ้อนของยาเสพติดในสงครามกลางเมืองมีมากขึ้นอีกหลายเท่า กล่าวคือกลยุทธ์ในการทำสงครามกลางเมืองของกองทัพเมียนมา จะไม่ทำสงครามหรือปะทะกับกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มในเวลาเดียวกัน หากแต่เลือกที่จะหยุดยิงกับบางกลุ่มเพื่อทำสงครามกับอีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อลดความสูญเสียหรือเพิ่มการพักผ่อนให้กับกองทัพ อีกทั้งยังเป็นช่วงเวลาของการแสวงหาวิธีการอื่น ๆ เพื่อลดทอนความแข็งแกร่งของกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งในลักษณะของการสร้างความแตกแยกภายในของกลุ่มชาติพันธุ์หรือสร้างความไม่ไว้วางใจระหว่างกลุ่มพันธมิตรระหว่างกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ เงื่อนไขหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อยุติการหยุดยิงหรือแม้กระทั่งการสร้างข้อตกลงหยุดยิงนั้น คือ การให้สิทธิในการปกครองตนเองของกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้โดยเสรี รวมทั้งธุรกิจที่ผิดกฎหมายในเมียนมา เช่น การค้าทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง การดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยเช่นกัน

อีกนัยหนึ่ง พื้นที่ที่ให้สิทธิพิเศษดังกล่าวสามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "เขตปกครองพิเศษที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์" ทั้งนี้เงื่อนไขของการหยุดยิงจึงสามารถดำเนินการทั้งที่มีการลงนามอย่างเป็นทางการหรือ ตกลงยอมรับผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายกันด้วยวาจา จุดพลิกผันประการหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อข้อตกลงดังกล่าวเคลื่อนสู่การสร้างกระบวนการสันติภาพหรือการสร้างข้อตกลงหยุดยิงทั้งประเทศนั้นคือ ข้อตกลงผลประโยชน์ดังกล่าวได้กลายเป็นความละเอียดอ่อนของการเจรจาเพื่อรวบรวมให้ทุกฝ่ายเข้ามาลงนาม ซึ่งผลปรากฏอย่างเด่นชัดนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 เป็นต้นมา มีกลุ่มที่ยอมลงนามเพียง 10 กลุ่มเท่านั้น และกลุ่มที่ไม่ยอมลงนามอีก 7 กลุ่ม ซึ่งก็ได้ใช้ข้ออ้างการตกลงสองฝ่ายหรือตกลงกันด้วยวาจามาตั้งแต่อดีตในการปฏิเสธการลงนามในกระบวนการสันติภาพ และพื้นที่ของกลุ่มเหล่านั้นก็มักจะถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นทั้งแหล่งในการผลิตและลำเลียงยาเสพติดด้วยเช่นกัน

บทสรุป

จากเนื้อหาทั้งหมดที่กล่าวถึงในบทความชิ้นนี้จะพบว่า ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ นอกจากจะเกิดจากมูลเหตุด้านความขัดแย้งในเชิงอุดมการณ์หรือความเป็นชาติพันธุ์และความเกี่ยวพันในประเด็นด้านความมั่นคงทั้งในลักษณะความมั่นคงของรัฐ หรือการพยายามสร้างบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์แล้ว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ยังกลายเป็นอีกมูลเหตุที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ทั้งในลักษณะของการกระจายทรัพยากรที่ไม่สมบูรณ์ ปัญหาการคอร์รัปชัน ศักยภาพ และการบริหารของภาครัฐ ซึ่งจะพบว่า ในประเด็นของการกระจายตัวทางด้านทรัพยากร นอกจากจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมแล้วยังกลายเป็นปัจจัยเร่งเร้า ก่อให้เกิดความขัดแย้งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ทั้งในตัวของผู้นำและเครือข่ายที่มีความหลากหลายในสังคมกลางเมือง โดยในกรณีของยาเสพติดเอง สามารถอยู่ในฐานะของทรัพยากรธรรมชาติอาทิ เมล็ดพันธุ์ฝิ่น และโคคาร์ นอกจากนั้นแล้ว ยาเสพติดเอง เมื่อผ่านการสังเคราะห์ เพื่อทำให้มีมูลค่าที่สูงขึ้น เช่น เฮโรอีนยังสามารถเพิ่มมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ และสามารถการขยายตลาดและก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายอาชญากรรมระหว่างประเทศ จึงทำให้ยาเสพติดเองไม่ได้อยู่ในฐานะของเศรษฐกิจแบบธรรมดาทั่วไปแต่ยังสามารถกลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่สามารถหล่อเลี้ยงสังคมให้ดำเนินต่อไป

ในกรณีความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ที่มีความเกี่ยวพันกับยาเสพติดนั้นจะพบว่า ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ ในรูปแบบของสังคมกลางเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธจะมีความเกี่ยวพันกับยาเสพติดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยในระดับแรกจะพบว่า ทุกกลุ่มชาติพันธุ์จะมีอุดมการณ์ในการต่อสู้ ทั้งในลักษณะของการพยายามเรียกร้องสิทธิในการปกป้องตนเองหรือความพยายามแยกอย่างเป็นอิสระ เนื่องจากถูกระบบรัฐกดขี่อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการต่อสู้ทางด้านการเมือง มีความจำเป็นจะต้องการอาศัยปัจจัยทั้งทางด้านทุนและกำลังคน จึงทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยาเสพติด กลายเป็นแหล่งผลิตเงินทุนสำคัญ ทั้งในการหล่อเลี้ยงกำลังคน และการแลกเปลี่ยนจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์สนใจในระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจึงมีการขยายทั้งระบบเศรษฐกิจ ควบคู่กับเกิดการสั่นคลอนของอุดมการณ์ทางการเมืองในการต่อสู้กลุ่มย่อยภายในกลุ่มกองกำลังชาติพันธุ์เอง อาจมีความสนใจในระบบเศรษฐกิจและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดจนทำให้เบี่ยงเบนจากอุดมการณ์เดิม นอกจากนั้นแล้ว การสร้างเครือข่ายกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ยังทำให้ระบบตลาดของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมกลางเมืองและมีกลุ่มชาติพันธุ์ติดอาวุธคอยขับเคลื่อน สามารถทำให้อิทธิพลของยาเสพติดขยายตัวออกไปยังภายนอกประเทศ โดยเฉพาะหากประเทศเพื่อนบ้านมีกลไกของระบบของการคอร์รัปชันที่เป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ในแง่การต่อสู้ของสังคมกลางเมือง หากแต่ละกลุ่มกองกำลังชาติพันธุ์ไม่สามารถดำรงสถานะหรือความเข้มแข็งอุดมการณ์ต่อไปได้ ความแตกแยกภายในกลุ่มกองกำลังชาติพันธุ์จะเกิดขึ้นทั้งในลักษณะการล่มสลายของกลุ่มกองกำลังและการแยกตัวออกไปจัดตั้งกลุ่มกองกำลังใหม่

จากกรณีศึกษาพบว่า ในแง่ของระบบเศรษฐกิจในสังคมกลางเมือง ของประเทศอัฟกานิสถาน และประเทศโคลอมเบีย แม้ว่าเงื่อนไขของสังคมกลางเมืองจะไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ แต่การขับเคลื่อนของระบบยาเสพติดก็มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน โดยในกรณีของอัฟกานิสถาน ระบบของการผลิตยาเสพติด กลายเป็นระบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ฉะนั้นแล้วกลุ่มกองกำลังที่ควบคุมพื้นที่จึงมีความพยายามที่จะสร้างความชอบธรรมในการต่อสู้ โดยเสนอการให้ความคุ้มครองระบบกลไกยาเสพติด โดยเฉพาะการปลูกฝิ่นในระดับชุมชน อาจกล่าวได้ว่า ในกรณีของอัฟกานิสถาน ยาเสพติดและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยคู่ขนานในการขับเคลื่อนสังคมกลางเมือง ในกรณีของประเทศโคลอมเบีย จะพบว่า แม้รัฐบาลจะมีความพยายามที่จะยุติสงครามทางการเมือง โดยการปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด แต่ในทางตรงกันข้าม ขบวนการยาเสพติดเอง ก็มีความสามารถในการสร้างตัวแทนของราชายาเสพติดมาทดแทนบุคคลที่มีอิทธิพลมาแต่เดิม ทั้งนี้ จะพบว่า ระบบเศรษฐกิจของยาเสพติดที่มีความเกี่ยวพันกับความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์โดยตรง จะพบได้ในกรณีศึกษาของประเทศเมียนมา ที่ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ดำเนินต่อเนื่องมามากกว่าเจ็ดสิบปี แม้ว่าจะมี

การสร้างกระบวนการสันติภาพ โดยการพยายามชักชวนหรือชักนำให้กลุ่มต่าง ๆ มาร่วมลงนาม แต่กระบวนการสร้างสันติภาพที่ผ่านมามีปัญหา เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในระดับพื้นที่ โดยมีการแลกเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจกับยาเสพติดให้เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนกับการควบคุมเหนือพื้นที่ด้วยเช่นกัน จึงทำให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรือสงครามกลางเมืองไม่สามารถแก้ไขได้อย่างชัดเจน อิทธิพลของยาเสพติดจึงมีส่วนผลักดันอย่างชัดเจนที่ทำให้สงครามกลางเมืองดำเนินต่อมาได้จนถึงปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาถึงผลการวิจัยในข้างต้นแล้วจะพบว่า การสร้างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดจะต้องควบคู่กับการพยายามยุติสงครามกลางเมืองหรือแม้กระทั่งความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากกรณีศึกษาจะพบว่า แม้จะมีการริเริ่มสร้างกระบวนการสันติภาพ หากแต่การลดปริมาณการผลิตยาเสพติดไม่ลดลงและการดำเนินงานขององค์กรอาชญากรรมมีความก้าวหน้า จะไม่สามารถส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในองค์กรรวมได้ ฉะนั้น เมื่อจำแนกประเด็นดังกล่าวออกเป็นสองระบบถึงตัวแสดงที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคือ ในระดับองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ องค์กรสหประชาชาติ (UN- United Nations) และสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC-United Nations Office on Drugs and Crime) จะต้องสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและการแทรกแซงอย่างสร้างสรรค์ในการยุติสงครามกลางเมืองควบคู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดปริมาณการผลิตยาเสพติดลง นอกจากนี้ ในระดับรัฐเพื่อนบ้าน จะต้องสามารถร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและประเทศที่เป็นแหล่งต้นตอของสงครามกลางเมืองได้หลากหลายมิติ โดยเฉพาะการใช้กลไกที่เกี่ยวข้องการจัดการชายแดนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของการเมืองกับยาเสพติดกลายเป็นมิติหนึ่งของนโยบายระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- Ballentine, K., & Nitzschke, H. (2005). The political economy of civil war and conflict transformation. Berghof Research Center for Constructive Conflict Management, 3.
- Collier, p. (2006) 'Economic cause of civil conflict and their implications for policy'. In Crocker A., c., Hampson
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2006). The political economy of secession. Retrieved November 8, 2021, from <https://core.ac.uk/download/pdf/6464805.pdf>
- Connor, W. (1970). Ethnic nationalism as a political force. World Affairs, 133(2), 91-97.
- Cordell, K., & Wolff, (2010) Ethnic Conflict. Cambridge: Polity Press.
- Cornell, S. E. (2005). The interaction of narcotics and conflict. Journal of Peace Research, 42(6), 751-760.
- Horowitz, D. L. (2000). Ethnic groups in conflict, updated edition with a new preface. Univ of California Press.
- Kaufmann, c. D. (1999) 'When all else fails: Evaluating population transfers and partition solutions to ethnic conflict'. In Snyder, J., Walter, B. et al. eds. Civil Wars, Insecurity, and Intervention. New York: Columbia University Press.
- Koehler, J., & Zürcher, C. (2007). Statebuilding, conflict and narcotics in Afghanistan: The view from below. International Peacekeeping, 14(1), 62-74.
- Lake, D. A., & Rothchild, D. ร. (1998) The international spread of ethnic conflict: Fear, diffusion, and Escalation. Princeton: Princeton University Press.

- Meehan, P. (2011). Drugs, insurgency and state-building in Burma: Why the drugs trade is central to Burma's changing political order. *Journal of Southeast Asian Studies*, 42(3), 376-404.
doi:10.1017/S0022463411000336
- Restrepo, J. A., Spagat, M., & Vargas, J. F. (2003). The dynamics of the Colombian civil conflict: A new data set. Available at SSRN 480247.
- Tajfel, H. (1978) *Differentiation between social groups: studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press (for) European Association of Experimental Social Psychology.
- Walter, B. F., & Snyder, J. L. (1999) *Civil wars, insecurity, and intervention*. New York: Columbia University press.